

Vuohituotanto vaihtoehtona

SARKA Seinäjoki 1.2.2019

Vuohitalous elinkeinoksi -hanke

Milla Alanco-Ollqvist
erityisasiantuntija, lammas ja vuohi
ProAgria Etelä-Pohjanmaa

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

ProAgria Keskusten ja ProAgria Keskusten Liiton
johtamisjärjestelmälle on myönnetty ryhmäsertifikaatti

Vuohitalous elinkeinoksi-hanke

- Hankeaika 1.1.2018-30.06.2019
- Hankealue Etelä-Pohjanmaa ja Pirkanmaa
- Kohderyhmä: aktiiviset vuohitilalliset, vuohituotantoa harkitsevat ja yleisesti vuohista kiinnostuneet
- Vuohitalous elinkeinoksi -hankkeessa selvitetään edellytyksiä, joilla vuohitalous saadaan kilpailukykyiseksi tuotantovaihtoehdoksi Suomessa

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Vuohitalous elinkeinoksi-hanke

• Toimenpiteet:

- Tuotosseurannan ja jalostussuunnittelun mallintaminen
- Maidon laadun hallinta
- Eläinten ruokinnan optimointi
- Talouden hallinta ja tilojen työmäärä

- Pilottitilatoiminta
- Tuottajamatkat
- Tiedonhakumatka asiantuntijoille

ProAgria Keskusten ja ProAgria Keskusten Liiton
johtamisjärjestelmälle on myönnetty ryhmäsertifikaatti

Esityksen sisältö

- Vuohien ja tilamäärien kehitys
- Tuotantovaihtoehdot
- Rehunkulutus
- Rakentamiseen liittyvät asiat
 - Lypsyasemat
 - Aidat

- Tuet Juha Pennala
- Talouteen liittyvät asiat Juha Pennala

ProAgria Keskusten ja ProAgria Keskusten Liiton
johtamisjärjestelmälle on myönnetty ryhmäsertifikaatti

”Terminologiaa”

Vuohi on yleisnimike

- Naarasvuohi-kuttu
- Urosvuohi-pukki
- Jälkeläinen –kili
- Poikiminen- kilistely, vuoniminen, poikiminen
- Vuohinavetta – kuttula

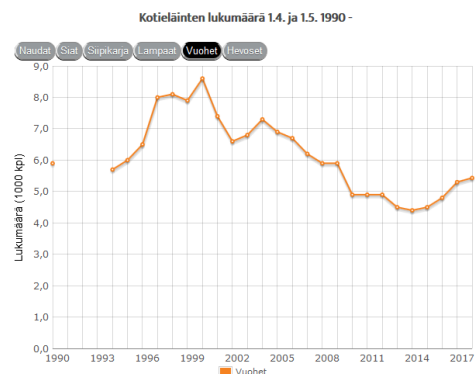

ProAgria Keskusten ja ProAgria Keskusten Liiton johtamisjärjestelmälle on myönnetty ryhmäsertifikaatti

Vuohimäärän kehitys

Vuohimäärän kehitys Suomessa	tiloja	vuohia
1995	888	6 025
2000	709	8 564
2005	414	6 944
2008 ^{1) 2)}	448	5 918
2009 ^{1) 2)}	414	5 924
2010	165	4 890
2011	172	4 902
2012	178	4 886
2013	178	4 509
2014	165	4364
2018	140	5 433

Kotieläinten lukumäärä kunnittain ja karjakokoluokittain julkaistaan lopullisten tietojen valmistuttua keväällä 2019.

ProAgria Keskusten ja ProAgria Keskusten Liiton johtamisjärjestelmälle on myönnetty ryhmäsertifikaatti

ALUE	Vuohet	
	2018	Eläimiä
KOKO MAA	5 433	140
Uusimaa	1 685	17
Varsinais-Suomi	362	13
Satakunta	264	6
Häme	252	8
Pirkanmaa	1 291	29
Kaakkois-Suomi	50	6
Etelä-Savo	18	4
Pohjois-Savo	393	11
Pohjois-Karjala	11	5
Keski-Suomi	11	5
Etelä-Pohjanmaa	889	11
Pohjanmaa	59	8
Pohjois-Pohjanmaa	51	6
Kainuu	..	3
Lappi	31	7
Ahvenanmaa	..	1

Lähde: Luke tilastot kevät 2019

ProAgria Keskusten ja ProAgria Keskusten Liiton johtamisjärjestelmälle on myönnetty ryhmäsertifikaatti

Tavoitteita

- Tila ja eläinmäärän kasvu
- maidontuotantomäärän nousu vastaamaan kysyntää
- Sukutietojen ylläpito (riittävästi dataa) ja sukusiitoksen välttäminen
- Jalostuseläinten kantakirjaus ja rakennearvostelu
- Ohjelmiston kehittäminen (maitotuotos yms.) yhteistyössä Suomen vuohiyhdistyksen kanssa.
- Kilien lihakasvatuksen lisääminen

ProAgria Keskusten ja ProAgria Keskusten Liiton johtamisjärjestelmälle on myönnetty ryhmäsertifikaatti

VUOHITUOTANTO SUOMESSA

- Poikimisen jälkeen kilit saavat kutunmaitoa muutamasta päivästä (tavanomainen) kahteen viikkoon (luomu).
- Sitten jälkeen kilit siirretään omalle osastolle, jossa saavat lisämaitoa ja totuttelevat väkirehujen sekä heinän syöntiin.
- Vuohet ovat voimakkaasti laumaeläimiä (3 yksilöä muodostaa ryhmän)
- Vuohet ovat ketteriä hyppimään ja kiipeilevät, jos siihen on mahdollisuus
- Maitoa annetaan noin 2 kuukauden ajan, kunnes kilit syövät muita rehuja hyvin.
- Päätuotteen ollessa maito, uudistukseen jätettävät kilit pidetään ja muut lopetetaan tai myydään jatkokasvatukseen (teuraskasvatus).

ProAgria Keskusten ja ProAgria Keskusten Liiton johtamisjärjestelmälle on myönnetty ryhmäsertifikaatti

Vuohimaidontuottajana

- vuohella on kaksi utarelohkoa
- kokoonsa nähden vuohi tuottaa paljon maitoa
- vuosituotos vaihtelee, suomenvuohilla keskimäärin 600-700 kg vuodessa.
- Maidon koostumus:
 - rasvaa keskimäärin 3,8 %
 - valkuaista 2,9 %
- solupitoisuus korkeampi kuin lehmän maidossa
- kivennäisaineita enemmän kuin lehmän maidossa

ProAgria Keskusten ja ProAgria Keskusten Liiton johtamisjärjestelmälle on myönnetty ryhmäsertifikaatti

Vuohenmaito sopii monille

- vuohenmaidon rasva koostuu pienistä rasvapalloista, jotka sisältävät caproni ja kapryylihappoja. Ne ovat lyhyt ketjuisia rasvahappoja, joita lehmän maidossa ei ole. Sopii ihmisille jotka ovat allergisia lehmämaidon valkuaiselle.
 - vuohenmaidosta puuttuu kokonaan glukoosi l. rypälesokeri, sen sijaan sokeri koostuu pelkästään galaktoosista l. limasokerista (lehmän maidossa on molempia)
 - valkuainen on heravalkuaista ja kaseiinia
äidinmaito	60%	40%
vuohenmaito	45	55
lehmänmaito	15	85

ProAgria Keskusten ja ProAgria Keskusten Liiton johtamisjärjestelmälle on myönnetty ryhmäsertifikaatti

Vuohenlihantuotanto

- kilin kasvu on 100- 300g päivässä
- teuraspaino 9-16 kg noin 11 kk iässä.
- pukkikilien kuohitsemista suositellaan, jos samassa tilassa pidetään kuttuja
- Kilit ovat erittäin vilkkaita, joten luontainen käyttäytyminen tulee huomioida kasvatuspaikassa.
- Kilien ruokinnassa tulee välttää nopeita ruokinnanmuutoksia ja totuttaa eläimet maltillisesti uuteen rehuun esim. laitumelle laskun yhteydessä
- Lihanmarkkinaselvitys menossa hankkeessa. Ratkaisuja haetaan aktiivisesti.

ProAgria Keskusten ja ProAgria Keskusten Liiton johtamisjärjestelmälle on myönnetty ryhmäsertifikaatti

Rehut ja niiden määrät

Vuotuinen rehunkulutus kiloina 100 kutulle			
	talvi	kesä	kg yhteensä
säilörehu ka 30	103000		103000 varataan noin 2 pyöröpaalia/kuttu
kaura	22500	11200	33700
puolitiiviste	6500	2300	8800
kivennäiset	1000	250	1250
laidunruoho		86000	86000 noin 16300 kg/ka

Rehunkulutus 100 kilille kasvatuskaudella (250 päivää)			
	vaihe 1	vaihe2	kg yhteensä
maitojauhe	15		15
kaura	500	6500	7000
säilörehu/heinä	500	38000	38500
puolitiiviste	1000	3600	4600
kivennäinen	50	250	300

ProAgria Keskusten ja ProAgria Keskusten Liiton johtamisjärjestelmälle on myönnetty ryhmäsertifikaatti

RODUT 1

Suomen tärkein vuohirotu on suomenvuohi, ne ovat kevytrakenteisia ja keskikokoisia. Naaras eli kuttu painaa aikuisena keskimäärin 40–60kg, koiras eli pukki 50–70kg. Kilejä syntyy keskimäärin 1,8/kuttu. Vuodesta 2015 lähtien vuohien polveutuminen on todistettu alkuperäisrotutukea haettaessa virallisella polveutumistodistuksella, jonka saa ProAgrian hallinnoimasta WebVuohi-ohjelmasta.

Alla Suomenvuohi rotuiset kuttu, pukki ja kilejä

ProAgria Keskusten ja ProAgria Keskusten Liiton johtamisjärjestelmälle on myönnetty ryhmäsertifikaatti

RODUT 2

Viimevuosina Suomeen on tuotu siemennysten kautta uusien lypsy rotujen Saanen ja Alpine siementä. Ja liharotu Boer. Tuonnin tulokset ovat nähtävissä lähivuosina kun saadaan risteytysten tuotantotuloksia.

alla Alpine ja Saanen rotuisia kuttuja Ranskassa

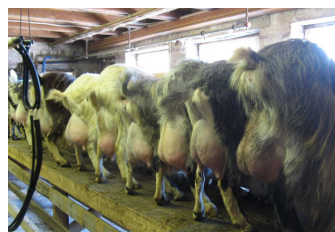
PRO
Agria

ProAgria Keskusten ja ProAgria Keskusten Liiton johtamisjärjestelmälle on myönnetty ryhmäsertifikaatti

Neuvonta ja jalostus

- WebVuohi 2015 – ohjelma tehty hankerahoituksella. Ohjelmisto uusitaan 2021 vuoteen mennessä.
- Vuohitalouselinkeinoksi hankkeen myötä saadaan koottua paljon tietoa vuohista.
- Tauon jälkeen osa tiloista on aloittanut mittalypsyjen tekemisen
- ProAgrian palvelut ovat vuohitilojen käytettävissä
 - ✓ Ruokintasuunnitelmat- ruokinnan seuranta (VuoRu)
 - ✓ Neuvo2020 (mm tilavaatimukset ja Luomu)
 - ✓ Eläinjalostus suunnittelu tavoitteena sukusiitoksen pitäminen hallinnassa – Pukkilinjat on kartoitettu
 - ✓ Peltoviljely – mm. nurmi
 - ✓ Aloittavien tilojen ohjaus
 - ✓ Talouslaskelmat

PRO
Agria

ProAgria Keskusten ja ProAgria Keskusten Liiton johtamisjärjestelmälle on myönnetty ryhmäsertifikaatti

Laidunnus

- Optimaalinen nurmen pituus n. 5-10 cm
- Vuohet hyvällä laitumella; noin 10 vuolta tai 30 – 40 vieroitettua kiliä
- Vuohet syövät n. 10 kg/pv tuoretta laidunta, 20-40 kg painavat kilit 3-6 kg/pv
- Laitumen tuottoa voi seurata
 - Käyttäytyminen
 - Tuotostason vaihtelut

ProAgria Keskusten ja ProAgria Keskusten Liiton johtamisjärjestelmälle on myönnetty ryhmäsertifikaatti

Portille useampi lanka

Sähköverkkoaita

ProAgria Keskusten ja ProAgria Keskusten Liiton johtamisjärjestelmälle on myönnetty ryhmäsertifikaatti

Jaloittelutarha

- Metalliaita tiheillä ruuduilla paras mutta kallis korkeus 1,5 m sopii myös kileille
- Lauta-aita toimii kunhan on riittävän korkea ja tiheä, tolpat riittävän tiheään että pysyy pystyssä
- Lammasverkko ja lauta tai lammasverkko ja sähkölanka (niin että eivät työnnä päätä aitaan) ja ylös myös

Rakennukset

Eläintilat ovat yleensä eristämättömiä. Maituhuone, lypsyasema ja aputilat eristettyjä.

- Tilantarve vaihtelee valittujen sitoumusten mukaan
- Ruokintajärjestelmät: säilörehun jakoon on valittavissa erilaisia laitteita. Yleisimpiä ovat paalisilppuri ja apevaunu. Myös matto- tai kisko ruokkijaa voidaan käyttää, vaikka niiden kustannukset ovat korkeammat. Ruokintalaitteiden kustannukset tulisi suhteuttaa eläinmäärään. Laitteiden tarvitsema työleveys ja säilytystilat sekä polttoaine ja huoltokulut tulee huomioida ruokintastrategian valinnassa.
- Ruokintapöydän leveys vaihtelee 2,5 metristä 5 metriin riippuen valituista laitteista.

Käytävät ja eläinten siirtely tulee huomioida.

ProAgria Keskusten ja ProAgria Keskusten Liiton johtamisjärjestelmälle on myönnetty ryhmäsertifikaatti

Tilantarve valittujen sitoumusten mukaan

IKÄ	Tavanomaisen tuotannon minimivaatimus	Eläinten hyvinvointi korvauksen sitoumusehtojen vaatimus	Luonnonmukaisen tuotannon vaatimus
Alle 6 kk kili	0,25 m ² /kili täytepohjalla	0,33 m ² /kili	0,35 m ² /kili
Nuorvuohi (6-12 kk)	0,5 m ² /kili	0,6 m ² /kili	1,5 m ² /kili
Vuohi	1,2 m ² /vuohi täytepohjalla		1,5 m ² /vuohi
Kuttu kileineen	2 m ² täytepohjalattialla		2 m ²
Pukki ryhmässä		1,7 m ² /pukki	
Yksittäiskarsina	1,4 m ²	2,0 m ²	
Sairaskarsina, jossa useita eläimiä		1,8 m ² /eläin	

Jos tilavaatimusta ei ole määritetty erikseen käytetään minimivaatimusta, joka on eläinsuojelulain vaatimus.

ProAgria Keskusten ja ProAgria Keskusten Liiton johtamisjärjestelmälle on myönnetty ryhmäsertifikaatti

Ruokintahäkin reunan pituus
(minimi):
kili 20cm (0-5kk)
nuorvuohi 33cm (6-11kk)
täyskasvuinen vuohi 40cm (12kk=>)
tiine kuttu 45cm
vesipisteet 1 jokaista alkavaa 15
vuohen ryhmää kohden

ProAgria Keskusten ja ProAgria Keskusten Liiton
johtamisjärjestelmälle on myönnetty ryhmäsertifikaatti

Lypsyasemat; takalypsy ja karuselli

Tärkeitä linkkejä

Ruokavirasto (eli entinen Mavi ja Evira)

<https://www.ruokavirasto.fi/>

- Eläinsuojelulaki- Valtioneuvoston asetus vuohien suojelusta
- Eläinten hyvinvointikorvaus, sitomusehdot
- Luonnonmukainen eläintuotannon ehdot
- Alkuperäisrotujen kasvattaminen
- Viljelijä tuet
- Maa- ja metsätalousministeriön asetus tuettavaa rakentamista koskevista lammas- ja vuohitalousrakennusten rakennusteknisistä ja toiminnallisista vaatimuksista
- Valtioneuvoston asetus eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta

ProAgria Keskusten ja ProAgria Keskusten Liiton johtamisjärjestelmälle on myönnetty ryhmäsertifikaatti